

CZU: 343.343.6

UNELE REFLECȚII TEORETICO-PRACTICE PRIVIND INFRAȚIUNEA DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

Veaceslav URSU,

doctor în drept, conferențiar universitar,
decan al Facultății drept, administrație, ordine și securitate publică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
ORCID: 0000-0002-0696-4391

Eugeniu MUSTEAȚĂ,

doctorand, Școala Doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
ORCID: 0000-0002-3864-4384

Rezumat

Migrațiile sunt un proces natural de funcționare și dezvoltare a societății umane. În procesul migrațiilor au loc interacțiuni între oameni de diferite etnii, de diferite culturi și limbi. Specificul evoluției proceselor migraționiste în Republica Moldova sunt condiționate atât de schimbările cu caracter social-economic și politic, cum ar fi consecințele destrămării Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste și conflictului armat din stânga Nistrului, cât și de procesul de democratizare a societății, precum și dezvoltarea relațiilor de piață, apariția unor oportunități de a obține cetățenia unor țări din UE și alte state dezvoltate, liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova etc. Totodată, trebuie de menționat, că până nu demult, față de fenomenul migrației în R. Moldova a existat o abordare destul de unilaterală și superficială. Acest fenomen fiind puțin studiat și cunoscut, era de regulă considerat drept un fenomen doar negativ cu care se poate și trebuie neapărat de luptat, în vederea contracarării lui. Concomitent cu migrația și creșterea fluxului acesteia, a luat amploare și faptele de organizare a migrației ilegale, întrucât o bună parte din migranți nu întrunesc condițiile pentru a migra în condiții de legalitate. Problema migrației și migrația ilegală constituie obiectul cercetărilor inclusiv și a organizațiilor nonguvernamentale. Analizând istoricul incriminării acestei fapte, menționăm că la 29.12.2005, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În special, conform art. III al acestei legi, Codul penal al Republicii Moldova a fost completat cu art. 362¹ „Organizarea migrației ilegale”. Articolul este dedicat analizei normei menționate, autorul expunându-și unele viziuni privind oportunitatea completării CP al RM cu norma vizată venind și cu unele reflecții asupra conținutului și calității formulărilor legale, ca spre final să sugereze anumite soluții și propuneri care ar îmbunătăți cadrul legal existent.

Cuvinte cheie: migrație ilegală, organizarea migrației ilegale, răspundere penală pentru organizarea migrației ilegale, migranți, procese migraționiste.

Summary

Migrations are a natural process of functioning and development of human society. In the migration process, there are interactions between people of different ethnicities, cultures and languages. The specifics of the evolution of migration processes in the Republic of Moldova are conditioned both by socio-economic and political changes, such as the consequences of the breakup of the Union of Soviet Socialist Republics and the intense armed conflict, by the process of democratization of society, as well as the development of market relationships, the opportunities to obtain the citizenship of some EU and other developed countries, the liberalization of the visa regime for citizens of the Republic of Moldova, etc. At the same time, it should be noted that, until recently, there have been a rather one-sided and superficial approach to the phenomenon of migration in the Republic of Moldova. This phenomenon being a very little studied and known, was usually considered as a negative phenomenon that can and must be fought, in order to counteract it. Simultaneously with migration and the increase in its flow, the facts of organizing illegal migration also increased, as a good part of migrants do not meet the requirements to migrate legally. The issue of migration and illegal migration is the subject of research, including by non-governmental organizations. Analyzing the history of the criminalization of this act, we mention that on 29.12.2005, the Parliament of the Republic of Moldova adopted the Law of the Republic of Moldova for the amendment and completion of some legislative acts. In particular, according to article III of this law, the Criminal Code of the Republic of Moldova was supplemented with article 3621 „Organization of illegal migration”. The article is dedicated to the analysis of the mentioned norm, the author presenting some views on the opportunity to supplement the Criminal Code of the Republic of Moldova with the targeted norm, also coming with some reflections on the content and quality of the legal formulations, in order to finally recommend certain solutions and proposals that would improve the existing legal framework.

Keywords: illegal migration, organization of illegal migration, criminal liability for organization of illegal migration, migrants, migration processes.

Introducere. Migrațiile sunt un proces natural de funcționare și dezvoltare a societății umane. În procesul migrațiilor au loc interacțiuni între oameni de diferite etnii, de diferite culturi și limbi. Astfel, persoanele își îmbogățesc cunoștințele despre alte state și popoare, capătă deprinderi necesare lingvistice și profesionale. Migrațiile ajută reintegrării familiilor, creșterii nivelului de bunăstare materială a oamenilor. În același timp, datorită migrațiilor ei își asigură securitatea personală, se retrag din regiunile unde au loc conflictele militare, etnonaționale, cataclisme tehnogene sau naturale (incendii, inundații, alunecări de teren, cutremur, țunami, etc.). Cu ajutorul migrațiilor statele lumii, deseori, își soluționează problemele social-economice, tehnico-științifice, demografice. Însă nu e secret că migrațiile în masă pot aduce și aduc la acutizarea diferitelor probleme politice, social-economice, la tensionarea relațiilor interetnice, înrăutățirea situației demografice, criminogene, social-psihologice, medico-sanitare, la apariția conflictelor sociale (în primul rând pe piața muncii: salariu, șomajul, etc.), la alte consecințe negative în interiorul țării, pun în pericol securitatea națională a statului.

De aceea este firească tendința diferitor state de a regla procesele migraționiste, de a promova o politică bine chibzuită, îndreptată spre obținerea unor avantaje maximale și minimizarea consecințelor negative ale strămutărilor în masă ale populației [1.p.5-7].

Printre alte forme ale migrației, migrația forței de muncă este, în prezent, un fenomen global și foarte puține țări rămân neafectate de acest fenomen. Transformările economice și politice din țările Europei Centrale și de Est, împreună cu tensiunile etnice și sociale în regiune, au avut drept efect transformarea unor țări din țări tranzit în țări de destinație. În rezultat, multe din aceste țări se confruntă cu o migrațiune vastă, însă legislația și infrastructura este insuficientă sau lipsește pentru a face față consecințelor economice și sociale. Un efect profund asupra migrațiunii internaționale a forței de muncă l-a avut și fenomenul globalizării. Creșterea interdependenței între țări, facilitată prin dezvoltarea tehnologică, frecvența tranzacțiilor cu bunuri, servicii și capitaluri, împreună cu dezvoltarea domeniului telecomunicațiilor și a transportului internațional, au avut drept efect creșterea amplă a numărului persoanelor care vedeau în migrațiunea internațională o modalitate de a scăpa de sărăcie, șomaj și presiuni de ordin social, economic și politic în țara de origine. În acest context regional și internațional, Republica Moldova nu este o excepție, fiind afectată grav de fenomenul migrației.

Conținut de bază. Specificul evoluției proceselor migraționiste în țara noastră sunt condiționate atât de schimbările cu caracter social-economic și politic, cum ar fi consecințele destrămării Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste și conflictului armat din stânga Nistrului, cât și de procesul de democratizare a societății, precum și de dezvoltarea relațiilor de piață, apariția unor oportunități de a obține cetățenia unor țări din UE și alte state dezvoltate, liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova etc. Toate aceste procese, în mare parte de ordin obiectiv, au influențat și în continuare influențează schimbarea tabloului demografic. Iar fenomenul migrației în statul nostru capătă tot mai mare amploare. Totodată, trebuie de menționat, că până nu demult, față de fenomenul migrației în R. Moldova a existat o abordare destul de unilaterală și superficială. Acest fenomen fiind puțin studiat și cunoscut, era de regulă considerat drept un fenomen doar negativ cu care se poate și trebuie neapărat de luptat, în vederea contracarării lui. La prima vedere, o astfel de abordare este firească, deoarece cu adevărat, migrația afectează negativ și destul de grav diverse sfere ale vieții sociale: economia, demografia, relațiile familiale, cultura și educația etc. Însă, după cum s-a menționat mai sus, acest fenomen este în mare parte un rezultat al unor cauze de ordin obiectiv și care nu poate fi redresat pe termen scurt și chiar mediu. Schimbarea situației în domeniul migrației cere măsuri profunde și foarte complexe într-un stat, inclusiv schimbare de mentalita-

te, care necesită destul de mult timp, deoarece vizează reforme importante în domenii precum economia, justiția, lupta cu corupția, condiții de muncă și de trai, protecție și garanții sociale, sectorul public, medicină etc. Iar experiența Republicii Moldova demonstrează destul de clar că aceste reforme merg foarte greu și durează. Mai mult ca atât, în prezent putem constata că fenomenul migrației masive ia amploare și în multe țări din Europa Centrală și de Est, care deja au devenit membre ale UE și care au un nivel de viață net superior celui din R. Moldova, realizând reforme importante de zeci de ani și beneficiind de finanțări europene foarte mari pentru dezvoltarea țărilor sale pe parcursul ultimilor ani. Se au în vedere aici în special țări precum Polonia, Cehia, România, Slovacia, Ungaria, Letonia, Lituania etc. Toate aceste țări, în mare parte au rezolvat problemele legate de infrastructură, administrație, justiție, lupta cu corupția etc. Însă, în pofida acestui fapt, oamenii continuă să migreze din aceste țări în alte țări cu un nivel de venituri și trai mult mai mare: Germania, Italia, Spania, țările nordice etc. [2. p.2-3].

Consolidarea Moldovei ca stat independent și democratic este însoțită de includerea ei și integrarea treptată în procesele migraționale internaționale. Ea începe a fi presată atât din partea cetățenilor proprii ce tind să-și realizeze strategiile sale migraționale, cât și din partea cetățenilor străini, care leagă realizarea proiectelor de viață cu permutarea în Moldova sau tranzitul prin teritoriul statului moldovenesc în alte state.

Formarea și consolidarea Republicii Moldova ca stat independent și democratic a fost însoțită de destrămarea statului sovietic, procesele secesiioniste și iredentiste, tensionarea relațiilor interetnice. Procesele de migrație etnică și repatriere au avut un flux destul de masiv. În 1992 a avut loc conflictul militar în Transnistria, ce a stimulat migrațiunea forțată, apariția refugiaților și persoanelor deplasate din raioanele estice ale țării.

Având în vedere situația geopolitică actuală și existența la hotarele țării a unui război declanșat de către Federația Rusă împotriva Ucrainei, problema migrației, inclusiv a celei ilegale, devine din ce în ce mai actuală.

Concomitent cu migrația și creșterea fluxului acesteia, au luat amploare și faptele de organizare a migrației ilegale, întrucât o bună parte din migrații nu întrunesc condițiile pentru a migra în condiții de legalitate.

Încă din anul 2008, chiar și mai înainte, în Republica Moldova, dar și în țările vecine, migrația a constituit un fenomen care a atras atenția societății. Astfel, rezultatele unor cercetări demonstrează că migrația, legală sau ilegală, este una din principalele provocări de securitate, stabilitate și dezvoltare economică ale Regiunii Mării Negre. Factorii, cum ar fi conflictele etnice și teritoriale nesoluționate, nesiguranța frontierelor, instituții democratice slabe și sărăcia, creează condiții pentru migrația necontrolată din sau prin regiune spre Europa de Vest. Se menționează de asemenea că cu toate că

ultima rundă a extinderii UE a catalizat procesul de instituționalizare a cooperării regionale în politica migraționistă, țările Mării Negre continuă să abordeze problemele migrației în mod separat [3, p.5].

Se menționează că estimarea numărului celor antrenați în migrația ilegală este practic imposibilă, cert fiind că fenomenul există. Nereglementarea de masă a migrației forței de muncă moldovenești exercită o influență negativă asupra caracterului relațiilor Republicii Moldova cu statele de destinație a forței noastre de muncă. Ilegalitatea intrării și aflării în țară, comportamentul antisocial, încălcarea regulilor și normelor sociale morale și de conduită influențează negativ imaginea Moldovei ca un stat civilizată și democratic. Această atitudine față de statul moldovenesc deseori este înrăutățită și de problema traficului de ființe umane, în special a femeilor tinere și a fetelor din Republica Moldova, traficate cu scopul exploatării sexuale. Migrația ilegală este deseori asociată cu traficul de ființe umane [3, p.10].

Problema migrației și migrația ilegală constituie obiectul cercetărilor inclusiv și a organizațiilor nonguvernamentale. Astfel, studii desfășurate de Centrul pentru drepturile omului din Moldova, arată că Republica Moldova, datorită așezării geografice favorabile și transparenței hotarelor estice a țării a devenit un cap de pod pentru migrația ilegală direcționată spre Occident, generând, astfel, sporirea fluxului de persoane străine sosite sau aflate ilegal pe teritoriul țării, o mare parte fiind potențiali solicitanți de azil. Procesele migraționale au influențat atât situația socială, economică și demografică din țară, cât și stabilitatea și securitatea statului, fapt care a determinat luarea unei atitudini deosebite față de problemele refugiaților și migranților, realizând un complex de măsuri juridice, administrative și social-economice [4].

În rezultatul proceselor de democratizare și aderare a Republicii Moldova la diferite organisme internaționale, s-a lărgit cadrul relațiilor externe, fapt care a generat și sporirea fluxului de străini sosiți în țară. R. Moldova, în ultima perioadă de timp, înfruntă un ansamblu de probleme, printre care și problema fluxului în creștere atât a străinilor sosiți sau aflați ilegal pe teritoriul țării (o parte fiind potențiali solicitanți de azil), cât și a cetățenilor Republicii Moldova care părăsesc teritoriul țării spre a găsi un loc de trai mai bun. Printre condițiile care favorizează substanțial acest proces pe teritoriul țării noastre se înscrie:

- decalajul dintre nivelul dezvoltării social-economice al țărilor cu un potențial migrator ridicat, de cel al țărilor din Europa de Vest și America de Nord;
- conflictele, inclusiv cele armate, în diferite regiuni ale lumii, declanșate din motive religioase, interetnice, politice etc.;
- așezarea geografică a Republicii Moldova, teritoriul căreia este folosit drept cap de pod de către migranții ilegali pentru deplasarea spre țările Europei de Vest;

- permeabilitatea frontierei de est a Republicii Moldova, care poate fi traversată ocolind punctele de control și trecere;
- imposibilitatea controlului sectorului transnistrean al frontierei de est de către autoritățile centrale ale Republicii Moldova.

Factorii în cauză atrag **migranții ilegali**. Trebuie, însă, de menționat, că pericol social prezintă nu migrația ca atare, ci urmările generate de fenomenul migraționist. În acest ultim context, este periclitată, în primul rând, ordinea publică, se subminează autoritatea statului pe arena internațională. Migranții ilegali, neavând actele în regulă, comit diverse acțiuni ilegale, formează grupări infracționale sau devin membri ai structurilor acestor grupări.

Numărul crescut de migranți înregistrat în ultimii ani la frontierele UE a generat o creștere semnificativă a numărului traficantilor și a rețelelor de trafic de migranți dornice să profite de acest fenomen de amploare în vederea obținerii unui câștig rapid și consistent.

Introducerea ilegală de migranți s-a dezvoltat în mod semnificativ din 2015, de când criza migranților a început să ia amploare. Peste 90% dintre migranți au plătit traficantii pentru a încerca să ajungă în Europa, conform Euro-polului și Interpolului. Este o afacere extrem de profitabilă pentru rețelele infracționale, iar riscul de a fi prins este scăzut. Se estimează că în 2015 introducerea ilegală de migranți a generat o cifră de afaceri de 3-6 miliarde de euro [5].

De la declanșarea invaziei militare a Federației Ruse în Ucraina în februarie 2022 spre Republica Moldova s-a îndreptat un val uriaș de migranți, în special, femeii și copiii ucraineni, conform unor date ale Guvernului RM cifra fiind de ordinul zecilor de mii de persoane, dintre care peste 90 de mii au rămas pe teritoriul țării noastre. Sunt atestate cazuri frecvente când anumite persoane cetățeni ai RM organizează intrarea în țară și a bărbaților ucraineni contra unor sume de bani, fapt ce se datorează interdicțiilor impuse de către Ucraina cetățenilor săi de gen masculin de a părăsi țara.

Garantarea dreptului la libera circulație și combaterea migrației ilegale a constituit o preocupare permanentă a actorilor internaționali fiind adoptate un șir de documente în acest sens.

Astfel, *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (art.13) a consacrat, în calitate de drept fundamental al omului, dreptul oricărei persoane de a circula în mod liber și de a-și alege reședința în interiorul granițelor unui stat, precum și dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv a sa, și de a reveni în țara sa [6].

Un alt izvor important în domeniul drepturilor omului, *Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*, recunoaște în calitate de scop realizarea unei uniuni mai strânse între membrii săi (unul dintre mijloacele pentru a atinge acest scop fiind apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale) [7].

Protocolul nr.4 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Li-

bertăților Fundamentale recunoscând drepturi și libertăți, altele decât deja cele înscrise în Convenție și în protocolul nr.1 adițional la Convenție, încheiat la Strasbourg, la 16 septembrie 1963, garantează în art.2 libertatea de circulație. Astfel, potrivit prevederilor articolului:

1. Oricine se găsește în mod legal pe teritoriul unui Stat are dreptul să circule în mod liber și să-și aleagă în mod liber reședința sa.

2. Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa.

3. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

4. Drepturile recunoscute în paragraful 1 pot, de asemenea, în anumite zone determinate, să facă obiectul unor restrângeri care, prevăzute de lege, sunt justificate de interesul public într-o societate democratică [8].

Convenția Europeană referitoare la statutul juridic al lucrătorului migrant recunoaște necesitatea reglementării situației juridice a lucrătorilor migranți, cetățeni ai statelor membre ale Consiliului Europei, cu scopul de a le asigura, în măsura în care este posibil, un tratament care să nu fie mai puțin favorabil decât cel de care beneficiază lucrătorii-cetățeni ai statului de primire, pentru toate aspectele legate de condițiile de viață și de muncă. Convenția nu operează cu noțiunea „migrație”, însă oferă definiția de „lucrător migrant”, prin care se înțelege „cetățeanul unei Părți contractante care a fost autorizat de către o altă Parte contractantă să își stabilească reședința pe teritoriul său pentru a se încadra într-o muncă salariată”[9].

Carta Socială Europeană (în vigoare pentru Republica Moldova din 1 ianuarie 2002) operează cu noțiunile „lucrători migranți”, „țări de emigrare și de imigrare”, fără interpretarea conținutului acestora [10].

Constituția Organizației Internaționale pentru Migrări recunoaște că furnizarea la scară internațională a serviciilor de migrare se impune deseori în vederea asigurării derulării armonioase a mișcărilor migratorii în lume și pentru a facilita, în condițiile cele mai favorabile, stabilirea și integrarea migranților în structura economică și socială a țării de primire. Documentul include noțiunea de „migrare internațională”, care cuprinde „migrarea refugiaților, a persoanelor strămutate și a altor persoane constrânse să-și părăsească țara și care au nevoie de serviciile internaționale de migrare”. Concomitent, se recunoaște importanța cooperării statelor și organizațiilor internaționale guvernamentale și neguvernamentale în materie de cercetare și consultare asupra problemelor de migrare atât în ceea ce privește procesul migratoriu, cât și situația și nevoile specifice ale migrantului, în calitate de ființă umană [11]. Importanța acestui document internațional este

semnificativă și prin faptul că prevede instituirea OIM – principala instituție interguvernamentală specializată în acest domeniu.

Comunitatea internațională, fiind interesată în menținerea unui climat de securitate și siguranță mondială a adoptat un șir întreg de acte normative destinate reglementării celor mai importante domenii ale vieții publice, inclusiv, combaterii și prevenirii fenomenelor sociale destructive care ar amenința pacea, siguranța și securitatea omenirii în întregime, drepturile și libertățile cetățenilor, în particular.

În acest context este de menționat că, la 15.11.2000, a fost adoptată Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (în vigoare pentru Republica Moldova din 16.10.2005), iar Anexa III la această Convenție o constituie Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare [12, p.333, 421-424].

Potrivit art.6 din Protocolul menționat, statelor semnatare li se recomandă să prevadă răspunderea penală pentru organizarea migrațiunii ilegale și alte fapte adiacente. În afară de aceasta, în pct.44), Secțiunea 2.5 „Coooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne. Problemele privind migrația (migrația legală și ilegală, readmisia, viza, azilul)” din Planul de acțiuni „Uniunea Europeană-Moldova” din 22.02.2005 este prevăzută ajustarea legislației interne la standardele UE pentru a incrimina migrația ilegală [13, p.401].

De asemenea, în art.4 al Acordului din 6.03.1998 privind colaborarea statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu migrația ilegală se menționează despre ajustarea legislației naționale a părților în domeniul răspunderii pentru migrații ilegale și pentru toate categoriile de persoane care contribuie la migrația ilegală [14].

Acestea, dar și alte argumente plauzibile au servit drept argumente pentru legislatorul moldovean de a adopta o serie de acte normative naționale care ar reglementa chestiunile legate de migrația persoanelor, gestionarea eficientă a acestor procese, printre cele mai importante fiind Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020), Legea cu privire la migrație din 06.12.2002, nr. 1518, Lege cu privire la migrația de muncă nr. 180-XVI din 10.07.2008, Lege privind integrarea străinilor în Republica Moldova nr. 274 din 27.12.2011, etc., inclusiv, de a criminaliza în Codul penal al Republicii Moldova fapta de organizare a migrației ilegale.

Analizând istoricul incriminării acestei fapte, autorii susțin că la 29.12.2005, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În special, conform art.III al acestei legi, Codul penal al Republicii Moldova a fost completat cu art.362¹ „Organizarea migrației ilegale”.

Ca model de inspirație pentru adoptarea art.362¹ CP RM a servit art.322¹ din CP FR. La rândul său, pentru legiuitorul rus, ca paradigmă de elevație legis-

lativă, a servit art.371¹ „Organizarea migrațiunii ilegale a cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Belarus” din Codul penal al Republicii Belarus. Acest articol a apărut în legea penală belorusă ca urmare a adoptării, la 04.01.2003, a Legii Republicii Belarus cu privire la introducerea modificărilor și completărilor în unele acte legislative ale Republicii Belarus [15, pag.2].

Argumentele invocate mai sus confirmă actualitatea aplicării mijloacelor de drept penal în lupta cu organizarea migrației ilegale. Respectiv, după cum am putut observa din cele expuse anterior, fapta de organizare a migrației ilegale este incriminată la art.362¹ CP RM. Norma de incriminare se găsește în capitolul XVII a Părții Speciale a CP intitulat *Infrațiuni contra autorităților publice și a securității de stat*. Astfel, articolul 362¹ Cod penal al RM este expus în următoarea redacție:

Articolul 362¹. Organizarea migrației ilegale

(1) Organizarea, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat

se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 850 de unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

b) asupra a două sau mai multor persoane;

c) de două sau mai multe persoane

d) de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional se pedepsesc cu amendă în mărime de la 850 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 4000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(3) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2):

a) săvârșite de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;

b) soldate cu daune în proporții deosebit de mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1150 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 5 la 7 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la

5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Victima migrației ilegale este absolvită de răspundere penală pentru faptul intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau al ieșirii de pe acest teritoriu, precum și pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false în scopul organizării migrației sale ilegale.

În context, vom veni cu unele reflecții și concluzii care s-au desprins din analiza normei incriminatoare invocată.

1. Norma de la art.362¹ CP a fost introdusă în legislația penală în 2005, în așa mod RM și-a racordat legea națională la prevederile internaționale care a stabilit pentru statele semnatare anumite obligații pozitive și negative. Este cunoscut că, la criminalizarea unor fapte social-periculoase, legislația penală a statului trebuie să fie cât mai echilibrată și corectă, declarând infracționale și pedepsibile doar acele tipuri de comportament deviant/asocial care sunt cu adevărat periculoase și prejudiciabile și care constituie o anormalitate pentru societate. Care au fost, totuși raționamentele legiuitorului când a decis să incrimineze fapta de organizare a migrației ilegale?

2. Atât în titlul articolului, cât și în dispoziția normei, legislatorul utilizează termenul „Organizarea”. În acest caz, suntem pe deplin de acord cu opiniile exprimate de către anumiți cercetători, atât din Republica Moldova, cât și din alte state, în special, din Federația Rusă. Astfel, domnul Marin Megherea în teza sa de doctorat afirmă că „În esență, forma generică a actului infracțional prevăzut de art. 362¹ C. pen. al RM operează cu organizarea raportată inclusiv la anumite fapte prevăzute de art. 362 C. pen. al RM, organizare care capătă semnificația de organizare a infracțiunii. Or, prin aceasta - infracțiunea de organizare a migrației ilegale - obține un caracter aplicativ atipic. Această activitate infracțională generică posedă multiple trăsături factice, care determină, din start, în opinia noastră, un caracter imprevizibil al normelor puse în acțiune”[16].

Poziție similară exprimă autorii ruși O. Iachimov și S. Iachimova care menționează că organizarea intrării ilegale constituie, în esență, o pregătire pentru o astfel de intrare (și nu numai decât al „organizatorului”, dar de cele mai dese cazuri a altor persoane) [17, p.78].

Atât organizarea intrării, cât și a ieșirii de pe teritoriul statului reprezintă pregătire pentru trecerea ilegală a frontierei de stat, faptă pentru care răspunderea penală este prevăzută la art.362 CP. În asemenea cazuri, acțiunile organizatorului vor fi calificate în baza articolului menționat (art.362 CP) cu trimitere la art. 42 alin. (3) CP, nefiind necesară calificarea și în baza art.362¹CP (situație care ne dovedește inutilitatea normei analizate).

O altă întrebare este legată de situația calificării cazurilor când intra-

rea sau ieșirea de pe teritoriul statului a fost organizată (pregătită (n.n)), dar persoana nu a intrat sau ieșit de pe teritoriul țării, din cauze care nu au depins de voința fie a organizatorului, fie a persoanei pentru care s-a organizat intrarea sau ieșirea. Vom fi în fața unei situații paradoxale, din punctul nostru de vedere, acțiunile respective vor fi calificate ca tentativă la pregătirea unei infracțiuni.

În legătură cu cele enunțate este important să se determine momentul consumării infracțiunii analizate. Subiectul poate să realizeze toate acțiunile organizaționale în vederea intrării sau ieșirii de pe teritoriul țării, în schimb persoana vizată de norma penală în cauză să nu intre sau să iasă din țară din varii motive, să renunțe de a intra în țară, să intervină alte motive, etc. Cu toate acestea, dacă vinovatul a realizat toate acțiunile organizaționale, suntem în prezența componentei de infracțiune prevăzute de art. 362¹CP. Respectiv, cât de periculoase sau care este gradul prejudiciabil al acțiunilor de organizare a intrării sau ieșirii de pe teritoriul țării dacă acestea nu s-au soldat cu intrarea sau ieșirea efectivă a persoanei pentru care s-a organizat migrația. Propunem ca răspunderea penală pentru organizarea migrației să intervină doar în cazurile când acțiunile organizatorice au fost urmate (s-au soldat cu) de intrarea sau ieșirea persoanei pe/de pe teritoriul țării.

3. Analiza textului de lege ne permite de a trage o concluzie de lege lata, și anume că norma citată vizează *persoana care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat și căruia i se atribuie calitatea de victimă* (dacă ne referim la alin. (4) art. 362¹CP).

În legătură cu aceasta sunt necesare anumite precizări: dacă această activitate este realizată în raport cu persoanele enumerate, dar care au dreptul legal de a intra, de ședere, tranzitare sau ieșire de pe teritoriul RM, chiar dacă este săvârșită *în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material* (de exemplu, de către agențiile de turism naționale sau internaționale cu respectarea tuturor formalităților cerute de lege, fie pentru competiții sportive, pelerinaj, instruire, ș.a. (prezența vizelor, permiselor de ședere, etc.)), evident, în asemenea cazuri, fapta nu va constitui infracțiune. Intrarea, șederea, tranzitarea sau ieșirea de pe teritoriul țării va fi *ilegală* când persoanele enumerate în dispoziția normei invocate nu au asemenea drepturi. Aici este oportun să punctăm că în doctrina juridică a României se valorifică pe lângă termenul de migrațiune ilegală și cel de migrațiune clandestină aceasta incluzând atât acei *migranți care au pătruns fraudulos sau pe canale ilegale pe teritoriul unei țări cât și persoanele care nu au primit formal dreptul de rezidență sau la care acesta a expirat*. [18, p.53].

În context, vom propune specificarea în textul legii a statutului persoanei pentru care se operează fapta de organizare a *intrării, șederii, tranzitării teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu, și anume, a persoanei*

care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat și care nu are acest drept sau la care acesta a expirat.

4. Dispozițiile articolelor 362 și 362¹ CP al RM sunt de blanchetă, făcând trimitere la prevederi care se conțin în actele normative ce reglementează ordinea și regulile de trecere a frontierei de stat sau procesele migraționiste. În legătură cu acest fapt, practica de aplicare a normelor invocate, este defectuoasă, fapt ce se datorează, atât insuficienței cercetărilor teoretice a problemei, cât și imperfecțiunii cadrului legal din domeniul migrației. Acestea, deseori pot duce la o calificare greșită a acțiunilor menționate cu toate consecințele de rigoare. Mai mult, instanțele de judecată, la soluționarea cauzelor intentate pe articolele analizate, nu țin cont de prevederile acelor acte normative la care fac referință/ne trimit dispozițiile articolelor 362 și 362¹ CP.

5. Fapta descrisă în dispoziția art. 362¹CP este săvârșită pentru a realiza deplasarea persoanelor vizate dintr-o regiune/țară în alta. În esență, aceasta nu înseamnă altceva decât traficul persoanelor respective. În context, propunem ca la art. 165 CP să fie prevăzut un aliniat în care să se incrimineze fapta de trafic de migranți comisă în diferite scopuri, și nu doar în scopurile pentru care se operează traficul de ființe umane.

Ca concluzie generală pe care am desprins-o din analiza normei de la art. 362¹ CP am constatat doar că autoritățile moldovenești au formulat dispoziția respectivă urmând să-și racordeze legislația penală națională la prevederile actelor internaționale la care este parte RM.

Considerăm că norma analizată este inutilă, iar eventualele fapte infracționale legate de traficul de migranți pot fi cu ușurință încadrate conform normelor existente în CP, cu condiția perfectării și perfecționării, în baza unei analize aprofundate, a acestora.

Referințe bibliografice

1. Moșneaga V., Mohammadifard Gh., Corbu-Drumea L. (coord.) Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale. Materialele conferinței științifice internaționale, Chișinău, 9-10 noiembrie 2005. / UNESCO, USM, "Dialog Intercultural", "CAPTES". Vol. I. – Iași, 2006, 300 p.
2. http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/NEXUS-CAL-M20Ghid20APL_APC_ROM1.pdf (vizitat la 02.12.2022).
3. Tendințe și politici migraționiste în regiunea Mării Negre cazurile R. Moldova, României și Ucrainei. Coordonator de Proiect: Mihail Șalvir, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Chișinău, 2008, 75 p. ISBN 978-9975-9922-3-7.
4. Centrul pentru drepturile omului. Unele aspecte cu referire la cadrul juridic privind drepturile refugiaților și migranților. Chișinău, 2007.

5. <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/migratory-pressures/sea-criminal-networks/> (vizitat la 02.12.2022).
6. Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată la 10 decembrie 1948, prin Rezoluția 217 a ONU https://ro.wikipedia.org/wiki/Declarația_Universală_a_Drepturilor_Omului.
7. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale [www.echr.coe.int/Documents/ Convention_ROM.Pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ROM.Pdf).
8. Protocolul nr.4 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, încheiat la Strasbourg, la 16 septembrie 1963.
9. Convenția Europeană referitoare la statutul juridic al lucrătorului migrant, Strasbourg, 24.11.1977 <http://old.mmmpsf.gov.md/file/tratate/Conventia%20Europeana%20referitoare%20la%20statutul%20juridic%20al%20lucratorului%20migrant.pdf>.
10. Carta Socială Europeană (revizuită) din 03.05.1996. În: Ediția oficială Tratatate internaționale. Chișinău, 2006, vol. 38.
11. Constituția Organizației Internaționale pentru Migrări din 19.10.1953 text publicat în MO , Partea I, nr.229 din 24 iunie 1998, <https://lege5.ro/Gratuit/g42tmmzv/constitutia-organizatiei-internationale-pentru-migrari-din-19101953>.
12. Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol.35. - Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006.
13. Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol.38. - Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006.
14. Acordul din 6.03.1998 privind colaborarea statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu migrația legală // Moldlex.
15. Brînza S., Stati V. Infrațiunea de organizare a migrațiunii ilegale (art. 3621 C. pen. RM): analiză juridico-penală (Partea I), „Revista Națională de Drept”, 2007, nr.11.
16. Meghera Marin. Infrațiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf.
17. Якимов О., Якимова С. Организация незаконной миграции: проблемы уголовной ответственности „Уголовное право”, 2005 г., N 1.
18. Perspectivele politicii de migrație în contextul demografic actual din România / Bogdan Alexandru Suditu (coord.), Gabriela Prelicean, Daniel Celu Vîrdol, Oana Ancuța Stângaciu; pref.: Gabriela Drăgan; coord. proiect: Agnes Nicolescu. - București: Institutul European din România, 2013 Bibliogr. ISBN 978-606-8202-30-3 file:///C:/Users/Admin/Downloads/767453913.pdf.